

NYELVTÖRTÉNETI ADATOK

Bereg megye 1570. évi személynevei*

Bödi – *Adon, Bene, Cziarnavoda, Papi***, *Szalka*: Mi. *Bewdi*, birtokos; *Attia, Barkašo, Barlobas, Bodolo, Deda, Kaszon, Kereczen, Som, Surañ*: Mi. *Bewdj*, birtokos; *Cziarnavoda, Kereczen*: Wolphangi *Bewdi*, birtokos; *Attia, Barkašo, Barlobas, Bodolo,*

* L. MNy. 2011: 379–82.

Deda, Hetien, Papi **, **Som, Suran, Wjd**: Wolphgangi *Bewdj*, birtokos. < LEHOCZKY (1881. 3: passim) következetesen *Büdi*-nek írja, így valószínűbbnek tartom, hogy a Szabolcs megyei Büd község lehet a névadó: a *Bődi* a *Büdi*-nek ejtésváltozata lehet.

Böjtös – Takos: Cas., Dem. *Beoitheos*. < Világi személynév (CsnSz. 184–5).

Bölcs ~ Bücs – Nag Dobos: Jo. *Beolcz*; **Sdiniho**: Gr. *Bwcz*. < 'nagy tapasztaltsággal, ítéloképességgel rendelkező, okos, tudós' (CsnSz. 165).

Bölcse – Kaszon: Luc. *Beolcze*. < 1. A *bölcső* szó alakváltozata (MIZSER 2009a: 118), 2. a *Bölcs* név patronimikon-képzős alakja.

Bölcsi ~ Bülcsi – Afzte: Fr. *Beolczj*; **Nag Dobos**: Fr, *Bwlczj*; **Bolcziu**: Fr. *Beolchj*, birtokos. < 'a Bihar megyei Bölc vagy a Borsod, illetve Zemplén megyei Böcs faluból való' (CsnSz. 185).

Bőr – Bodolo: Pa. *Bewr*. < A *börgyártó*, *börgyűjtő* szavak rövidülése (CsnSz. 186).

Börcsök – Papi**: And., Ben., R. Mi. *Beocheok*. < A *Ber*-rel kezdődő nevek (*Bereck*, *Bernát* stb.) képzett alakja (HAJDÚ 2010: 100).

Brassai – Berekfaß: R. Ant. *Brassaj*. < 'Brassóból való' (CsnSz. 188).

Breny – Suko: *Breny* Marko. < Talán magyarországi eredetű: *бренный* 'múló, mulandó, átmeneti'.

Breskó – Munkacz: Luc. *Bresko* (kétszer). < Szlovák eredetű: *breh* (*breš-*) 'part, hegyoldal, domb' (SSJ. I, 129) szó *-ko* képzős alakja.

Briga – Munkacz: Mi. *Briga*. < Valószínűleg a martirológiumi *Brigitta* női név *-a* képzős alakja.

Buzska – Kölczin: Jo. *Buczka*. < Ruszin eredetű: *бучка* 'kis bükkfa' (MIZSER 2007b: 83).

Buda – Papi*: Alb., Ben., Fr., Mel. *Buda*; **Wjd**: Amb. *Buda*; **Cziarnavoda**: R. And. *Buda*; **Kaszon**: Bl. *Buda*; **Homok**: Th. *Bwda*. < Világi személynév (CsnSz. 190). Megj.: Ma is él Csonkapapiban, Mezőkaszonyban, Tiszaviden.

Budaházi – Szalka: St. *Budahazj*, birtokos. < Származási helye az Ung megyei Budaháza (CsnSz. 190).

Burisz – Szuzko: Luc. *Burisz*. < A ruszin *Borisz* név alakváltozata (MIZSER 2007b: 81).

Bús – Papi*: R. Bl. *Bws*. < 'szomorú, bánatos' (CsnSz. 194).

Busity – Nag Dobos: Pe. *Busit*. < Horvát eredetű: a *Budislav* név *Buš* becézőjének *-ic* patronimikonképzős alakja (Prosvj. 220).

Busnyák – Berekfaß: R. Th. *Bwsniak*. < 'bosnyák' (MIZSER 2007–2008: 142). A CsnSz. (177) csak *Bosnyák* adatokat hoz.

Buzsik – Nag Dobos: And. *Bwzik*. < Szlovák eredetű: a *Bozs*-zsal kezdődő nevek (*Bozsidar*, *Bozsimir* stb.) *-ik* képzős alakja (HAJDÚ 2010: 99).

Cábár – Wary: Va. *Czabar*. < 'helytelen magatartású, elhanyagolt' (MIZSER 2009a: 118).

Cakó – Ifnete: Bl. *Czako*. < 'gólya' (CsnSz. 199).

Cibar – Martinczia: Sim. *Czibar*. < Ukrán eredetű: 'hosszú lábú' (MIZSER 2007b: 84).

Cibere – Berekfaß, Kaydano: Amb. *Czibere*; **Iuani**: Lad. *Czibere*. < 'erjesztett gabonale, savanyúleves' (CsnSz. 202).

Cigány – Nag Began: R. Margaretha *Czigan*; **Repede**: Lau. *Czigan*; **Sdiniho**: Pet. *Czigan*. < 'cigányos kinézetű' (CsnSz. 202–3). Szlovák is lehet (MIZSER 2009: 64).

Cikor – Munkacz: Ge. *Czikor*. < Világi személynév (CsnSz. 203).

Cimra – Cziarnavoda: R. Mi. *Cymra*. < Valószínűleg cseh eredetű: a *Zymr* < német *Zimmer* 'faház' (MOLDANOVÁ 1983: 283) átvétele ejtéskönnyítő *-a*-val.

Cut – Kölcsin: Daniel *Czuth*. < Világi személynév (ÁSznt. 210).

Csaba – Wary: Gr. *Czaba*. < Világi személynév (CsnSz. 209).

Csákány – Cziomonía: Nic. *Cziakan* Judex; R. Ge. *Czakań*; Mi. *Cziakań*. < 1. Világi személynév, 2. eszköznév (CsnSz. 211–2). Ma is élő név Csongorban.

Csákó – Nagá Begań: Fr., Val. *Cziako*; **Cziarnavoda:** Mar. *Cziako*; **Borsoua, Cziarnavoda:** Pe. *Cziako*. < Világi személynév (CsnSz. 213).

Csapi – Nagá Musaj: Th. *Cziapi*; **Adon, Attia, Barkafo, Barlobas, Bodolo, Ciefalua, Hethien, Kereczen, Szalka, Wýd:** Fr. *Cziapi*, birtokos. < 'Csap, Ung megyei helységeiből való' (CsnSz. 217–8).

Csapó – Attia: Lau. *Cziapo*; **Barlobas:** R. Gr. *Cziapo*; **Berekfaß:** Gas. *Cziapo*; **Cziarnavoda:** Pa. *Cziapo*. < 'gyapjúműves, szűrposztócsináló, posztófestő, gyapjúványoló' (CsnSz. 218–9).

Csarnaláb – Szuzko: Fr. *Cziarnalab*. < Ruszin eredetű: 'fekete láb' (MIZSER 2007b: 83).

Csarnodai – Munkacz: Mar. *Cziarnodaj*. < 'Csaroda, Bereg megyei faluból való' (CsnSz. 219), a *Csarnavodai* (ma: *Csarodai*) helyett áll.

Császár – Berekfaß: Ben., Pa. *Cziaszar*. < 1. Világi személynév, 2. 'uralkodó' (CsnSz. 219–20). Ma is élő név.

Csatári – Naméń: Nic. *Cziatari*. < A több Csatár helység közül legvalószínűbb a Bihar megyei (CsnSz. 211).

Csécsi – Papi*: Pa. *Czeczi*; **Wary:** R. And., Fr., Lad. *Czeczi*. < Vagy az Abaúj, Borsod, Zemplén megyei Csécs vagy a Nógrád, Szatmár megyei Csécsce a névadó (CsnSz. 223–4).

Cseh – Balafe: Ant. *Czieh*, Pe. *cíie*; **Berekfaß:** Fr. *Czie*; **Gellenes:** Ge. *Cze*; **Nagy Gutth:** And. *cíie*. < Népnev (CsnSz. 225–6). Ma is él Balazséron, Beregszászon.

Cseles – Czierneleo: Jo., Pa. *Czeles*. < 'ravasz, furfangos' (CsnSz. 228).

Csen – Munkacz: Ant., Mi. *Czen*. < Világi személynév (ÁSznt. 178–9, *Chen*).

Csengeri – Halabor: And. *Czengeri*. < 'Csenger, Szatmár megyei helységeiből való' (CsnSz. 220–1).

Cser – Berekfaß: Mi. *Czer*. < A *cservágó*, *csertörő* szavak rövidülése (CsnSz. 235).

Csereplő – Ignecz: Mi. (kétszer), Nic. *Cziereplio*, Pa. *Czereplyo*. < 'éles hangon szóló, fecsegő' (TESz. I, 540, *csiripel* a.).

Csergő – Berekfaß: Fr. *Czergeo*. < 'fecsegő, locsogó, sokat beszélő' (CsnSz. 265, *Csörgő*).

Cserke ~ Csörke – Borsoua: Th. *Czerke*; **Jand:** Fr. *Czewrke*. < A *csirke* 'madárfióka' szó alakváltozatai (CsnSz. 249, *Csirke*).

Csernec – Loho: R. Lad. *Cziernecz*. < Ruszin eredetű: *чepeць* 'barát, szerzetes' (MIZSER 2009: 64).

Csernik – Kereczen: Cl., Pe. *Czernik*; Mar. *Cziernik*. < Cseh eredetű: 'fekete fejű madár' (MOLDANOVÁ 1983: 53).

Csete – Ifnete: Ge. *Czete*; **Janosj:** Jo. *Cziete*. < Világi személynév (CsnSz. 241–2).

Csipő – Barlobas: Bal. *Czýpo*; **Kis Mufaj:** Ma. *Czipeo*. < A *Csepán ~ Csipán* (< *Stephanus*) újszövetségi-martirologiumi név becézője (CsnSz. 232, *Csepán*).

Csiszár – Berekfaß: Ge., Me. *Cziszar*; **Munkacz:** Pe. *Csiszar*; Jo. *Czizar*. < 'kardműves' (CsnSz. 249–50). Beregszászon ma is él.

Csobolya – Naméń: Th. *Cziobolia*. < 'kis hordócska, ivóedény' (CsnSz. 253).

Csohány – Vgornia: Ge. *Cziohan*. < A *csalán* szó alakváltozata (CsnSz. 214, *Csalán*). Gergelyugornyán ma is él.

Csok – Berekfaß: Ant. *Cziok*; **Kigios:** Me. *Cziok*, Lau. *Czok*. < Világi személynév (CsnSz. 253). Mindkét helységben él ma is (rövid *o*-val!).

Csóka – Balafe: Vrb. *Csoka*. < A madár valamilyen tulajdonsága (CsnSz. 253–4).

Csókás – Tiудар: Gr., Pe. *Cziokas*. < 'csókát szelídítő; kancsal' (CsnSz. 254).

Csoma – Hethien: Jac. *c□ioma*, Th. *C□ioma*; **Matthius:** Th. *Czioma*; **Papi*:** Ge. *Czioma*; **Som:** And., Ben., Jo. *Czioma*; **Szalka:** Ant., Jo. *Czioma*. < 1. Világi személynév, 2. betegségnev (CsnSz. 255–6).

Csomba – Kereczen: Cas. *Cziomba*; **Papi*:** Jo., Me. *Cziomba*; **Som:** Jac., St. *Cziomba* (kétszer). < 'kinövés, büttyök; köteg' (TESz. I, 551, *csomó*).

Csomika – Fölső Vereczke: Fr. *Czjomika*. < Ruszin eredetű: 'fekete lábú' (MIZSER 2007b: 83).

Csomlya – Berekfaß: Jo. *Cziomlia*. < Ismeretlen eredetű.

Csomonyi – Batthiu: Mi. *Cziomonj*; **Nağ Begañ:** Lad. *Cziomoni*; **Rakos:** Bl. *Cziomoni*. < 'Csomonya (ma: Csongor), Bereg megyei faluból való' (MIZSER 2009: 62).

Csona – Adon: Dem., Laz. *Cziona*. < 'rút, durva, vad' (CsnSz. 268, *Csúnya*).

Csong – C□etfalua: Val. *Cziong*. < Ismeretlen eredetű.

Csongrádi – Munkacz: St. *Cziongradi*. < 'Csongrádból / -ről való' (CsnSz. 258).

Csonka – Berekfaß: Pa. *Czonka*; **Czetfalua:** Ma. *Czionka*. < 'csonka kezű, lábú' (CsnSz. 259).

Csontos – Berekfaß: St. *Cziontos*. < 'erős csontozatú, erős' (CsnSz. 260–1).

Csorba – Munkacz: Jac., St. *Cziorba*. < 'hiányos fogú, foghíjas' (CsnSz. 261). Ma is él.

Csornokuc – Zolyua: St. *Czornokucz*. < Ruszin eredetű: 'fekete rövidfarkú' (MIZSER 2007b: 83).

Csorta – Papi*: Gr. *Cziortha*. < Román eredetű: 'ördög' (CONSTANTINESCU 1963: 264).

Csortyán – Jand: Jo., Mi., Pa. *Cziorthian*. < Román eredetű: 'ördögös; ördögi természetű' (CONSTANTINESCU 1963: 264).

Csögör – Rafaina Vifalu: Dem., Gr. *Czeogeor*. < Világi személynév (CsnSz. 264).

Csölleg ~ Csöllög ~ Csüllög – Adon: Ant., Me., Mi., Pa., Val. *Czewlleog*; **Barlobas:** Me. *Czewlleog*; **Kouazo:** R. Jo. *Czwlleog*; **Namén:** Alb. *Czewlleg*. < Világi személynév (ÁSznt. 186, *Chelleg*).

Csőr – Halabor, Wary: St. *Czeor*. < 'pajta, szérű' (CsnSz. 271–2, *Csűr*).

Csucs – Kouazo: Gr. *Chuch*. < Világi személynév (CsnSz. 266).

Csudilla – Czierneleo: Sta. *Czudilla*. < Ukrán eredetű: *чудолю* 'különc, csodabogar', némi magyarosodással (MIZSER 2009: 64).

Dab – Jand: Jo. *Dab*. < Valószínűleg a *Dob* világi személynév (CsnSz. 302) alakváltozata.

Dacs – Halabor: Pa. *Dacz*. < A *Dániel* ószövetségi név becézője (CsnSz. 273).

Dajka – Barkafo: Alb. *Daika* Judex. < 'gondozó', '„dajkaságot vállaló özvegy v. leányanya megkülönböztető neveként"' (CsnSz. 274).

Dákos – Kouazo: Ben., Ma. *Dakos*. < A *Dániel*, *Dávid* nevek *Dá*-ra rövidült tövének -*kos* képzős alakja (CsnSz. 274).

(Folytatjuk.)